

ในตำนาน ... ยังมีตำนาน

ดงพญาไฟ ... รากเหง้าของแผ่นดินและผืนป่าดงพญาเย็น

ทุกผู้คน ทุกสถานที่ล้วนมีตำนาน กล่าวกันมาแต่โบราณว่า...ป่าเขาดงพญาไฟ ... คือ เทือกเขาอันเป็นเขื่อนของแผ่นดินสูง เขาเชื่อกันที่ว่าเป็นเขาหินปูน ต้นไม้ใหญ่น้อยหนาแน่น เป็นดงที่ปกคลุมแนวเขาทั้งเทือก ตั้งต้นจากทางภาคเหนือตอนบนของเมืองหล่มสัก เป็นแนวทอดลงมาทางใต้ตามลำน้ำป่าสัก จนถึงจังหวัดสระบุรี แล้วแปรไปทางทิศตะวันออก ตลอดแดนจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี เลยเข้าไปในประเทศเขมร แนวเขาเทือกนี้จึงวกเปลี่ยนขึ้นทางทิศเหนือเข้าเขตประเทศไทยที่จังหวัดอุบลราชธานี ขึ้นไปจนถึงจังหวัดอุดรธานี ความกว้างใหญ่ไพศาลของป่าเขาดงพญาไฟเชื่อมโยงติดต่อกันแทบจะหาขอบเขตไม่ได้ สำหรับประเทศไทย ... ดงพญาไฟเป็นอาณาจักรของป่าใหญ่ไพโรกว้างอย่างแท้จริงยิ่งกว่าป่าแห่งใดในแผ่นดิน

“ดงพญาไฟ” นามนี้มีอำนาจมีอิทธิพลยังลึกในความรู้สึกของคนรุ่นเก่าก่อน เนื่องจาก “ดงพญาไฟ” .. เป็นความหมายบ่งบอกถึงป่าดงดิบโบราณดึกดำบรรพ์อันกว้างใหญ่ ลึกลับ และมีอาถรรพ์ เต็มไปด้วยภัยอันตรายรอบด้าน ทั้งไข้ป่าสัตว์ป่าที่ดุร้าย ไม่เลือกสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ สารพัดสารพันแล้วยังมีภัยจากต้นไม้ จากพืชพันธุ์ที่มีพิษ รวมทั้งภัยธรรมชาติที่คาดไม่ถึง ไม่ว่าจะเป็นน้ำป่า ไฟป่า หรือ พายุฝน บวกกับความลึกลับซับซ้อนของขุนเขาสูงทะมึน หรือทิวเขาเทือกยาวที่ทอดตัวสลับลงอยู่ไกลลิบราวกับยืนอยู่กับขอบฟ้า เนินสูงต่ำที่ลาดชัน และหุบเหวลึกล้ามอยู่ทั่วไป ในอาณาจักรของป่าดงดิบแห่งนี้ ความดูรายน่ากลัวของมันคือการกลืนชีวิตผู้คนที่ผ่านมาเข้าไปแล้ว สูญหายไปได้กลับออกมาจำนวนมากมายนักต่อนักแล้ว “ดงพญาไฟ” .. จึงเป็นที่โจษขานเลื่องลือมายาวนานหลายศตวรรษ

อาถรรพ์ของป่าดงดิบใหญ่แห่งนี้ ถูกบอกเล่าถ่ายทอดเป็นตำนานสืบต่อกันมามากมายหลายเรื่อง เล่ากันว่าในสมัยก่อนนั้นมีน้อยคนนักที่สามารถเดินทางผ่านดงพญาไฟได้โดยปลอดภัย ผู้ที่บุกป่าฝ่าดงและหลงรอดชีวิตออกมาได้ถ้าไม่เจ็บป่วยเพราะถูกไข้ป่าเล่นงานจนปางตายก็ต้องถูกสัตว์ป่าทำร้ายจนพิการ บ้างถูกอาเพศของผืนป่าทำให้วิปริตผิดธรรมดาไป มีบ้างบางคนผมนศีรษะถึงกับขาวโพลนไปหมดกว่าจะมีชีวิตรอดออกมาได้ นั้นหมายถึงว่าเราได้พบกับสิ่งที่น่ากลัวหรือเรื่องที่สร้างความหวาดหวั่นขวัญเสีย ได้รับความทุกข์ร้อนทรมานแสนสาหัสมาอย่างยาวนานประการหนึ่ง หรือเป็นเพราะเขาหลงป่ากระเซอะกระเซิงวนเวียนอยู่ในดงนั้นนานถึงครึ่งก่อนชีวิตจนผมหงอกขาวโพลนกว่าจะค้นพบเส้นทางออก “ดงพญาไฟ” จึงเป็นดงใหญ่ที่อันตรายและน่ากลัว สัตว์ต่าง ๆ ที่เคยพบเคยเห็นทั่ว ๆ ไปเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ป่าในดงพญาไฟมีข้อ

แตกต่างกันทั้งสีสัน ขนาด และรูปร่าง อย่างที่โบราณเคยบอกไว้ว่า ปาดงยังเล็กสัตว์ก็ยิ่งใหญ่โต แม้แต่มด หนอน แมลง สัตว์เลื้อยคลาน ก็มีสีสันพิสดารแปลกตา และตัวใหญ่กว่าทั่วๆ ไป อาทิเช่น ไล่เดือนที่มีลำตัวเกือบเท่ามวนบุหรี่ยาวเป็นศอก หรือกิ่งกือตัวสีน้ำตาลไหม้จันดูดำคล้ำ ตัวใหญ่ยาวเป็นคืบๆ แม้แต่พวกต่อพวกแตนก็มีขนาดเกือบเท่านี้วัก้อย ว่ากันว่าถ้าถูกมันต่อย เข้าครั้งสองครั้งจะเป็นรอยไหม้ ทั้งปวดบวมอยู่หลายวัน แต่ถ้าถูกรุมต่อยหลายสิบตัวต้องล้มหมอนนอนเสื่อเป็นไข้ เพื่อคลั่ง บางคนแพ้พิษผสมบนศีรษะถึงกับหลุดร่วง และบางคนหมดสติสลบไสล หรือเสียชีวิตเพราะพิษร้ายจากเหล็กในของพวกมัน สัตว์ป่าชนิดอื่นคงไม่ต้องกล่าวว่าจะมีความแปลกประหลาดพิสดารดุร้ายขนาดไหน โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ๆ ความซุกซมของสัตว์ป่ายังไม่ต้องกล่าวถึง เฉพาะประชากรช้างเพียงอย่างเดียวไม่ใช่นับจำนวนร้อยแต่เป็นพันๆ เชือก ทั้งโขลงเล็กประมาณสิบตัว และโขลงขนาดใหญ่สี่ห้าสิบตัวที่ตระเวนท่องป่าหากินกันเป็นวงกว้าง แทบจะครอบคลุมพื้นที่ป่าดงพญาไฟ

ป่าดิบดงใหญ่ที่แท้จริงอย่างดงพญาไฟ เต็มไปด้วยสิ่งประหลาดลึกลับ และมีอาถรรพ์ บางอย่างพิสูจน์ไม่ได้หาสาเหตุไม่พบว่าจะเกิดขึ้นจากอะไร มีเรื่องเล่ากันว่า พรานป่าพื้นบ้านขึ้นไปปลุกห้างสร้างเพิงบนต้นไม้ใหญ่เพื่อดักยิงสัตว์ ทันทีที่อาทิตยลับยอดไม้ ป่าใหญ่ มักจะมีดลงอย่างฮวบฮาบ อากาศเปลี่ยนเป็นเย็นเยือกอย่างกะทันหัน นานเท่ากับการรอคอยในความมืดที่เงียบวังเวง แว่วเสียงกิ่งไม้ใบไม้แห้งดังกรอบแกรบขึ้นคาดว่ามีสัตว์ตัวใหญ่ผ่านเข้ามา และอีกชั่วครู่ก็เข้ามาใกล้ห้าง เมื่อคำนวณทิศทางจนแน่ใจจึงฉายไฟส่องปราดลงไปยังต้นเสียงจริงดังคาดดวงใหญ่เขางามเงยหน้าขึ้นกลางแสงไฟระยะห่างออกไปสิบกว่าวา .. บังแรก ยิงออกไปเข้าที่ซอกหน้าอกโคนลำคอ มันทะลึ่งขึ้นแล้วร่วงลงดินปราด ในลำแสงไฟฉายที่ตามส่องมองเห็น หนัดตา ยิ่งกดซ้ำอีกนัดหนึ่งก็แน่นิ่ง มันใจว่ามันตายสนิทจึงนั่งลงเอนพิงห้างพักผ่อนรอเวลาเข้าครั้นใกล้รุ่ง พอมองเห็นลายมือกลับพบว่า สิ่งที่ยิงล้มดินแล้วยิงซ้ำจนนอนนิ่งอยู่กับที่เมื่อคืน เป็นเพียงพุ่มไม้ใบหนา มันเป็นเรื่องประหลาดสิ้นดีถ้าหากพรานป่าตาฝาดเห็นพุ่มไม้เป็นดวงใหญ่เขางามไป แล้วสิ่งที่เห็น เสียงดินทุนทรายของมัน เสียงหายใจฟืดฟาดที่ได้ยินเมื่อคืน ...!! มันคืออะไรกันแน่ ??

อีกพรานหนึ่ง ขึ้นนั่งห้างใกล้หนองน้ำในระยะที่จะยิงได้แม่นยำในคำคืนกลางวิกาลก็พบกับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ท่ามกลางความสลัวลงในแสงนวลจางๆ จากดวงจันทร์

เสียงซดคุ้ย ขบเคี้ยว ดึงทั้งต้นหญ้า อาหาร รากไม้ข้างหนองน้ำ เสียงตีมน้ำดังมาได้ยินนัด เข้มมองจ้องจนแน่ใจได้ว่ามันเป็นหมูป่าจริงๆ เขายังอย่างมั่นใจ ในเสียงร้องมันลั่นกลิ้งดิ้นรน อยู่ชั่วครู่ก็นิ่งไป ก็ได้แต่เฝ้ารออยู่บนห้าง เข้าขึ้นพอเห็นแสงตะวัน เจ้าหมูป่าตัวที่ยิ่งล้มไว้เมื่อคืน ที่แท้คือตอไม้ นั่งงันอยู่บนห้างครู่ใหญ่แล้วก็เกิดความหวาดหวั่นพรั่นใจสุดระงับ จึงได้ไต่ลง จากห้างเดินทางกลับออกไป

อาการจากป่าหาคำตอบไม่ได้ หลายสิ่งหลายอย่างล้วนแล้วแต่เป็น ความลึกลับ บางอย่างเสียทั่วส้นหลังสร้างความหวาดหวั่นตื่นกลัวแทบเป็นบ้าเสียสติ ป่าใหญ่ ในยามรัตติกาลน่าพรั่นใจ เสียงเรียกหาจากราวป่าในยามดึก เสียงขู่คำรามรอบๆ ห้างยามวิกาล ภาพสัตว์ใหญ่ดุร้ายเดินวนเวียนอยู่ใต้ห้าง เสียงตะกุกตะกายโคนต้นไม้ที่ผุกห้าง จู่ๆ ก็คล้ายห้าง ถูกเขยาสั่นไหวอย่างรุนแรงดังจะหลุดร่วงลงไป กลุ่มหมอกควันหนาที่ปกคลุมตัวเป็นรูปร่างคล้าย คนโบราณหรือสัตว์ประหลาดลอยผ่านไปให้เห็นอย่างแซมซ้า หลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นล้วนเป็น ประสบการณ์ที่พรานป่าหลายคนเคยผ่านพบมา โดยที่ปืนผาหน้าไม้ ไฟฉาย มีดพร้า ขวาน หรืออาวุธที่พกติดตัวช่วยอะไรไม่ได้ นอกจากการรอคอยเวลารุ่งเช้า และแสงตะวัน

นี่เป็นตำนานในหมู่พรานที่เล่าขานกันมานานหลายศตวรรษ ชาวป่า พรานป่า ในแถบถิ่นนี้ที่ออกล่าสัตว์มาเป็นอาหารหรือเพื่อนำไปขาย ไม่ว่าจะล่าโดยวิธีเดินสะกดตามรอย หรือนั่งห้าง ต่างมีประสบการณ์และเชื่อถืออาการของป่าดังแทบทั้งนั้น เมื่อยามเดินป่าหรือ ค้างแรมในป่าจึงต่างยึดมั่นและปฏิบัติตามพิธีกรรมข้อห้ามของพรานรุ่นเก่าๆ เมื่อได้เรียนรู้ และถือปฏิบัติ สิ่งลึกลับหรืออุปาทานที่เคยเกิดขึ้นกลับหายไป ไม่มีภาพหลอน ไม่มีภาพลวงตา ที่น่ากลัวมาให้เห็นอีกการถือเคล็ด แก่เคล็ด ท่องบ่นเวทย์ มนต์ไสยดำ เพื่อยับยั้งอาการ ความวิปริตผิดอาเพศของป่ามีตกทอดมาแต่โบราณ พิธีเปิดป่า หักป่าหรือข่มป่า เพื่อให้มีตบะ อำนาจเหนือป่า การเซ่นไหว้ ขอลาก ขอลามาลาโทษ เจ้าป่าเจ้าเขา รุกขเทวดาและนางไม้ ขอความคุ้มครองก่อนบุกบันเข้าไป ไม่ให้มีอันตรายใดๆ มาแผ้วพาน การสะกดแก้อาการสัตว์ ที่ล่ามาได้ ป้องกันมิให้วิญญาณสัตว์เข้าสิงร่างหรือมารบกวน เพราะเชื่อกันว่าสัตว์ป่าทุกตัว มีสิ่งหนึ่งครอบงำสิงสถิตอยู่ โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่หรือสัตว์ที่ดุร้าย เช่น ช้าง เสือ กระตัง เป็นต้น ป่าลึก ดงใหญ่ ไพรกว้าง เมื่อมีอาการสัตว์ในป่านั้นก็มีความพิเศษพิสดารตามไปด้วย ข้อห้าม บางอย่าง ที่รู้กันในหมู่พราน คือ การไม่ล่าหรือทำร้ายสัตว์ท้องแก่ แม่ลูกอ่อน โดยไม่จำเป็น

นอกจากนั้นการนำเอาเขี้ยว เล็บ งา หนัง หรือกระดูกสัตว์บางชนิดมาเป็นเครื่องรางของ
ขลังพกติดตัว เป็นการสร้างขวัญทำให้มีสติแน่วแน่ไม่หวาดหวั่น เชื่อกันว่าเมื่อพบกับ
สัตว์ป่าดุร้ายอันตรายก็สามารถลบล้างมันลงได้ ถ้าประสมภยันตรายก็สามารถปกป้องคุ้มครอง
ให้คลาดแคล้วไปได้ เครื่องรางของขลังแม้มีอยู่มากแต่ที่หายากและยอมรับนับถือใน
อาณาจักรพิเศษนั้นมิใช่ว่ามีอย่าง สิ่งที่น่าได้ว่าเป็นสุดยอดเครื่องรางของพรานป่าที่ว่า
อาทิ เขี้ยว เล็บ หรือ หนังหน้าผากเสือ ยังมีงาช้างกำจัด คือปลายงาของช้างป่าที่หักฝัง
อยู่กับต้นไม้ ซอกหิน ดินโป่ง หรือจอมปลวก เครื่องรางของขลังที่ทำจากเขากะทิงหรือ
ควายป่า อีกทั้งเขี้ยวหมูตัน และช่องหมู พวกนี้ได้จากหมูป่านัยว่าต้องเป็นหมูป่าโทน
คือ หมูป่าที่แยกตัวออกจากฝูงหากินโดดเดี่ยวตามลำพัง ถ้าเข้าใกล้ถูกรบกวนก็ดุร้าย
มีอันตรายไม่แพ้กระต๊องโทนเช่นเดียวกัน

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏและบ่งชี้ว่า พื้นที่แถบถิ่นที่เรียกว่า
“มวกเหล็ก” นี้เป็นเพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของป่าดิบดงใหญ่ในอดีต ที่แบ่งปันมาจาก
เมืองลพบุรี นครนายก และนครราชสีมา เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น และกล่าวกันว่า
จังหวัดนครราชสีมาสูงกว่ากรุงเทพฯ ถึงเจ็ดชั่วลำตาล ... เมื่อทำแผนที่ในระยะหลังๆ
ปรากฏว่าพื้นที่ของนครราชสีมาสูงกว่าระดับน้ำทะเล 185 เมตร ไม่ต่างจากคำโบราณนัก
... ในสมัยก่อนการเดินทางไปยังภาคอีสาน ไม่ว่าจะไปทางนครราชสีมา อุตรธานี หรือ
อุบลราชธานี จำเป็นต้องข้ามป่าเขาแดงพญาไฟ ซึ่งแม้จะเป็นดงที่ปลอดเหี้ยม
แต่มีช่องทางข้ามได้บางช่วง ในสมัยโบราณไปได้แต่ทางเดินเท้าเท่านั้น ทางเข้าดง
ด้านสระบุรีโดยปกติตั้งแต่แก่งคอยต้องไปค้างคืนในดงพญาไฟสองคืนจึงจะพ้นดง

ดงพญาไฟ ... มีพื้นที่หนึ่งเรียกว่า “กลางดง” เป็นจุดบ่งบอกเขตแดนภูมิประเทศ
ของป่าใหญ่ จะเรียกว่า “ประตูสู่อีสาน” ก็ไม่ผิด ถ้าเดินทางผ่านถึงบริเวณนี้จะสังเกตเห็น
เหือกเขาสี่เสียดำกั้นขวางอยู่ด้านทิศใต้ ทอดยาวขึ้นไปทางตะวันออก เป็นที่รู้จักกันในหมู่นัก
พรานป่าและเหล่านักเดินทางพันธุ์แท้ คือ พวกมัคคุเทศก์นำทาง กองคาราวานสินค้า
ของป่าว่า ถ้าข้ามเขาสูงนี้ไปจะเป็นเขตแดนเข้าสู่ใจกลางอาณาจักรดงพญาไฟ

ตำนานเก่าเล่าว่า เพื่อลดอาถรรพ์ความดุร้ายของป่าใหญ่ดงลึกแห่งนี้
“ดงพญาไฟ” จึงถูกเปลี่ยนนามเป็น “ดงพญาเย็น” ในสมัยรัชกาลที่ 4 จากพระราชดำริที่ว่า ...

ไม่ควรเรียกดงพญาไฟให้คนครั่นคร้าม ... แต่บางตำนานเล่าว่า “ดงพญาไฟ” เปลี่ยนชื่อเป็น “ดงพญาเย็น” สมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งเสด็จประพาสมณฑลอีสาน หลังการก่อสร้างทางรถไฟหลวงสายแรกของประเทศไทย (กรุงเทพฯ – นครราชสีมา) ช่วงที่ 2 (แก่งคอย – นครราชสีมา) ระหว่างปี พ.ศ. 2438 – พ.ศ. 2443

ดงพญาไฟ ... แม้จะเปลี่ยนนามเป็นดงพญาเย็นแต่ปายังคงเป็นป่าผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ในป่าต่างทราบดีว่าอาถรรพ์ของปายังคงมีอยู่ไม่ได้หายไปโดยสิ้นเชิงเรื่องราวประหลาดพิสดารมีให้พบเห็นและยังคงถูกถ่ายทอดออกมาเป็นครั้งคราว สุดท้ายใครจะมีโอกาสได้พบหรือสัมผัสเท่านั้น เส้นทางสำคัญนำไปสู่ทางออกจากดงลึกยังคงเป็น “กลางดง” อยู่เช่นเดิม จากกลางดงหากมุ่งหน้าไปทางตะวันออกสู่อำเภอปากช่องนั้นหมายถึงว่ากำลังพ้นไปจาก “ดงพญาเย็น” ขึ้นสู่ที่ราบสูงแห่งนครราชสีมา หรือหากมุ่งลงตะวันตกไปทางอำเภอแก่งคอย นั้นหมายถึงการลงสู่ที่ราบต่ำแห่งเมืองสระบุรี ดินแดนที่ราบต่ำของดงพญาเย็นบริเวณนี้เรียกกันว่า ... มวกเหล็ก !! การตัดป่าผาแดงสร้างเส้นทางถนนมิตรภาพ เมื่อปี พ.ศ. 2500 เป็นเหตุผลหนึ่งในการสร้างฟาร์มโคนมขึ้นที่มวกเหล็ก และทำให้ดินแดนแห่งนี้ได้ชื่อว่า “แดนโคนม” มวกเหล็กหรือแดนโคนมแห่งนี้ก็มีความเป็นมาที่เป็นปริศนาถึงทุกวันนี้ กล่าวคือ เหตุใดจึงเรียกว่า “มวกเหล็ก” ทำไมไม่เรียก “หวมวกเหล็ก” หรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ??

มวกเหล็ก ... ตำนานปริศนา

ดินแดนขอบดงพญาเย็น ... อันเป็นตำนานและข้อสันนิษฐานที่เป็นปริศนา

ควรทราบว่า ภูมิประเทศมวกเหล็กนั้นคล้ายแอ่งกระทะ ทั้งยังเป็นพื้นที่ขอบดงพญาเย็น ร่องรอยความเป็นป่าใหญ่ในอดีตยังคงอยู่มิได้สูญหายไปไหน แม้จะผ่านการบุกรุกตัดโค่นต้นไม้ใหญ่น้อยมาถึงสองครั้งสองครา เพื่อสร้างทางรถไฟหลวงสายแรกของประเทศไทย สมัยรัชกาลที่ 5 และการตัดป่าผาดงสร้างเส้นทางถนนมิตรภาพเมื่อปี พ.ศ. 2500 แต่นั่นเป็นเพียงการเปิดป่าเป็นช่องทาง ความกว้างไม่กี่สิบลวาเท่านั้น ป่ายังคงเป็นป่า เขาสูงยังปกคลุมด้วยต้นไม้ใหญ่น้อยหนาทึบ

ดังได้เกริ่นไว้ในเบื้องต้นว่า มวกเหล็กนั้นเป็นพื้นที่เพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของดงพญาเย็นหรือดงพญาไฟในอดีต คำว่า “มวกเหล็ก” นี้ ไม่มีหลักฐาน ไม่มีเอกสาร หรือประวัติความเป็นมาเป็นไปแต่อย่างใด แต่เหตุใดจึงได้เรียกว่า ... “มวกเหล็ก” มันเป็นปริศนาจากคำศัพท์ที่ค้นคิดยาก และไม่มีการยืนยันในการตั้งพื้นที่แห่งนี้ กับคำถามที่ว่า ทำไมจึงไม่เรียก “หวมวกเหล็ก” ซึ่งดูจะมีความหมายชัดเจนใกล้เคียงกับเนื้อหาในตำนาน และข้อสันนิษฐานบางข้อ ซึ่งจะได้นำมาให้ท่านผู้อ่านได้วิเคราะห์หาเหตุผลและคำตอบในลำดับต่อไป

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 เนื่องในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ได้ให้ความหมายว่า

มวก : ชื่อไม้เถาชนิด PARAMERIA BARBATA SCHUM

ในวงศ์ APOCYNACEAE มียางเหนียวคล้ายกาว ใช้ทำยาได้

มวกเหล็ก : ต้นไม้ชนิดหนึ่งใช้ทำยา

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่รุ่นคุณทวด หรือรุ่นปู่ย่าตายายที่ท่านได้กรุณา รื้อฟื้นความทรงจำถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นตำนานหรือข้อสันนิษฐาน ความเป็นมาของ “มวกเหล็ก” เท่าที่รวบรวมได้ดังต่อไปนี้

ข้อสันนิษฐานหนึ่ง กล่าวว่า พื้นที่ป่าบริเวณที่เรียกว่า “มวกเหล็ก” นั้น เป็นการเรียกตามชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีขึ้นอยู่ทั่วไปทั้งป่าแถบนี้ เป็นต้นไม้ยืนต้น ใบเล็กขนาดใบของต้นดอกแก้ว ตามกิ่งก้านมีหนามขึ้นอยู่ห่างๆ ลักษณะผลคล้ายลูกลำไย แต่เล็กกว่าประมาณเท่าตัว มีสีเหลืองเหมือนมะปราง รสขมจัด เป็นไม้สมุนไพรยืนต้น ขนาดกลาง พรานป่ารุ่นเก่าบางคนว่าต้นมันคล้าย ต้นมะนาว มะกรูด นี่แหละ แต่เป็นยา ทั้งต้นตั้งแต่รากยันยอด รากใช้แก้ไข้เรื้อรัง เปลือก ต้น กิ่งก้าน นำไปหั่นเป็นท่อนสั้นๆ ต้มกับน้ำมีรสขมใช้ดื่มเป็นยาแก้ไข้จับสั่น (ไข้ป่าหรือมาลาเรีย) ใบใช้รักษาอาการฟกช้ำ บวม ลำต้นหรือเนื้อไม้นี้พวกที่ชอบสูบกัญชามักใช้ทำเป็นเขียงรองหั่นกัญชา แล้วขูดเนื้อไม้ผสมลงไปด้วย กล่าวกันว่ามีฤทธิ์กัดเสมหะในลำคอได้ดีมาก ชาวบ้าน พรานป่าเรียกต้นไม้นี้ว่า “ต้นมวกเหล็ก” มีชื่อเรียกเต็มๆ ว่า “พญามวกเหล็ก” มีบ้าง เรียกว่า “พญามูลเหล็ก” ปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็นแล้ว ต้นพญามวกเหล็กหรือพญามูลเหล็ก ยังมีชื่อเรียกแปลกแยกออกไปตามภูมิภาคอื่นอีก แถบนครราชสีมาเรียกว่า “พญาหมื่นเหล็ก” ทางจังหวัดกระบี่เรียก “พญามือเหล็ก” พรรณไม้นี้มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย ในบางพื้นที่ที่เคยเป็นป่าใหญ่หรือเคยเป็นป่าดงดิบมาก่อน เช่น ป่าดงพญาเย็น หรือ ดงพญาไฟในอดีต เป็นต้น

ในประเทศไทยสมัยก่อนต้นพญามวกเหล็ก หรือพญามูลเหล็กมีมากที่ จังหวัดสระบุรีนี่เอง เป็นไม้สมุนไพรคู่ป่าดงพญาไฟมาตั้งแต่ครั้งอดีต และนับแต่โบราณกาล ต้นไม้นี้ไม่ทราบว่าได้ช่วยชีวิตผู้คนมากมายเท่าใด ที่มาของคำว่า “มวกเหล็ก” จึงน่าจะ มาจากสาเหตุนี้ เนื่องจากเป็นแหล่งของต้นไม้ชนิดนี้ ก็นับว่าเป็นข้อสันนิษฐานที่น่าคิด และ น่าจะเป็นไปได้เช่นกัน

ข้อสันนิษฐานที่สอง ... ว่ากันว่า ... ในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ได้เสด็จฯ นำทัพเดินทางมาจากนครราชสีมา รอนแรมผ่านป่าเขาในเส้นทางกลาง ดงพญาไฟโดยไม่หวั่นเกรงอันตรายใดๆ และในที่สุดเมื่อทรงหยุดทัพตั้งค่ายพักบริเวณที่ราบ เขียงเขาแห่งหนึ่ง ซึ่งก็คือบริเวณวัดผ่านศึกอนุกุล ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันนั่นเอง มีเรื่องเล่าต่อๆ กันมาว่า ตลอดทางจากนครราชสีมา กว่าที่จะถึงบริเวณดังกล่าวทหารในกองทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้เจ็บป่วยล้มตายด้วย

ไข้ป่าเป็นจำนวนมาก ดังนั้นก่อนจะออกเดินทางต่อไปจึงจำต้องสละอาวุธ ทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ของผู้เสียชีวิต เช่น มีด ดาบต่างๆ เกื่อนอยู่ในลำธาร ครั้นต่อมาเมื่อมีผู้พบเห็นสิ่งของเหล่านี้จึงเรียกพื้นที่บริเวณป่าแถบนี้ว่า “มวกเหล็ก” เพราะคำว่า “มวก” นั้น เป็นภาษาท้องถิ่นที่มีความหมายว่า แอ่งน้ำหรือหนองน้ำ ความหมายนี้ไม่มีระบุไว้ในพจนานุกรมฯ อาจเป็นเพราะว่าคำคำนี้เป็นภาษาท้องถิ่นใช้เฉพาะชาวบ้านแถบนี้ก็เป็นได้

ในบริเวณด้านหน้าของวัดผ่านศึกอนุกุล ใกล้ๆ พระอุโบสถในปัจจุบันมีพลับพลาหลังหนึ่ง นามว่า “พลับพลาพระมหาราชเชษฐา – อนุชาธิราช” อันเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมรูปหล่อด้วยโลหะ ขนาดเท่าพระองค์จริงของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถ และ สมเด็จพระพินางสุพรรณกัลยา

อนุสรณ์สถาน .. บริเวณที่เคยเป็นที่ประทับแรม
ขณะเดินทางของ .. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

อีกตำนานหนึ่งของคำว่า “มวก” เล่ากันว่า พื้นที่ป่าแห่งนี้แม้จะเป็นที่ราบสูงต่ำตามแนวเขาน้อยใหญ่ที่แวดล้อม แต่ก็มีลำห้วยหรือคลองธรรมชาติไหลผ่านหลายสาย ไม่ว่าจะเป็นลำคลองมวกเหล็ก ลำห้วยทองหลาง คลองไทร ห้วยสายชนวน คลองม่วง คลองลำพญากลาง และลำห้วยสวนมะเดื่อ นอกเหนือจากนี้ยังมีแหล่งน้ำซับอยู่ทั่วไป แต่ที่มาเป็นตำนานนี้ก็เนื่องจากว่า ในสมัยก่อนเมื่อประมาณปี พ.ศ.2492 มีผู้คนบุกบันฟันป่าฝาดงเข้าไปหักล้างทางพงเพื่อทำไร่แล้วไปพบแหล่งน้ำแห่งหนึ่ง

ที่ไม่ใช่ลำคลองลำห้วยและไม่ใช่แหล่งน้ำซับที่ซึมจากใต้ดิน แต่เป็นแหล่งน้ำที่ไหลรินออกมาจากร่องหิน ผู้คนเหล่านั้นเข้าใจว่าที่นี่เป็นแหล่งน้ำ “มวก” เนื่องจากสีของน้ำที่ไหลออกมานั้นเป็นสีแดงเข้มจัดคล้ายสีของสนิมเหล็ก ไม่ใสสะอาดเหมือนแหล่งน้ำทั่วๆ ไป จึงใช้ลักษณะของน้ำเป็นชื่อเรียกบริเวณนี้ว่า “มวกเหล็ก” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ส่วนคำว่า “หมวกเหล็ก” นั้น มีตำนานมีข้อสันนิษฐานที่น่ารู้อยู่หลายอย่าง ฟังมาว่า จากลักษณะภูมิประเทศอันเป็นที่ราบสูงเชิงเขา พื้นที่กว้างขวางล้อมรอบด้วยทิวเขา สูงต่ำสลับซับซ้อนคล้ายแอ่งกระทะ ประกอบกับบริเวณพื้นที่ป่าแห่งนี้มีภูเขาหิน ลักษณะเหมือนหมวกแก๊ป และหมวกแก๊ปนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับรูปร่างก็คล้ายกับกระทะเหล็ก จึงเรียกขานกันตามลักษณะภูมิประเทศและภูเขาหินลูกนั้นว่า “หมวกเหล็ก” ภูเขาลูกนี้อยู่ที่เทือกเขาสีเสียดอ้า ซึ่งอยู่ใกล้กับวัดถ้ำสองพี่น้อง ตำบลพญาเย็น อันเป็นรอยต่อเขตแดนของจังหวัดสระบุรีกับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบัน

เทือกเขาสีเสียดอ้า ต.ดงพญาเย็น ติดต่อกับ
ภูเขาหิน ที่ตั้งของวัดถ้ำสองพี่น้อง เหนือพื้นที่
อ.มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุซึ่งท่านผู้รู้อีกท่านหนึ่งเล่าว่า ในกาลก่อนโน้นมีผู้คนเดินป่าแล้วไปพบหมวกเหล็ก ลักษณะเป็นหมวกของทหารพร้อมกับอาวุธดาบปลายปืนที่เชิงเขากลางป่าแห่งหนึ่งจึงได้ตั้งหมู่บ้านขึ้น แล้วเรียกกันว่า “บ้านหมวกเหล็ก” ต่อมาในช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 พระองค์ท่านโปรดเกล้าฯ ให้สร้างทางรถไฟผ่านพื้นที่บริเวณหมู่บ้านนี้ และน่าจะเป็นหลักฐานยืนยัน

สนับสนุนได้ว่า “มวกเหล็ก” นั้นเดิมชื่อว่า “หมวกเหล็ก” เรื่องราวทั้งหลายอยู่ที่ป้ายชื่อสถานีรถไฟ ซึ่งเป็นแผ่นไม้แกะสลักอักษรเป็นตัวนูนติดกับพื้นไม้ใช้คำว่า “หมวกเหล็ก” แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปไม่ทราบว่าอักษรหรือพยัญชนะ “ห” บนป้ายชื่อสถานีรถไฟชำรุดและหลุดหายไปตั้งแต่เมื่อไร แล้วยังถูกปล่อยทิ้งไว้อย่างนั้น โดยไม่ได้รับการซ่อมแซมดังเดิม ป้ายชื่อสถานีรถไฟจึงเหลือตัวอักษรเพียงคำว่า “มวกเหล็ก”

ข้อสันนิษฐานประการสุดท้าย มีลักษณะคล้ายๆ กัน คือ เป็นเรื่องของป้ายชื่อซึ่งแต่เดิมอำเภอหมวกเหล็กเป็นเพียงตำบลหนึ่ง ที่ขึ้นอยู่กับอำเภอแก่งคอย ด้วยว่าอำเภอแก่งคอยนั้นนับเป็นอำเภอแม่ที่มีพื้นที่กว้างขวางมากที่สุด (1,534 ตารางกิโลเมตร) มีตำบล หมู่บ้าน มากถึง 15 ตำบล 130 หมู่บ้าน มีกำนันเป็นผู้ดูแลปกครอง ในสมัยนั้นที่ทำงานของกำนันมีป้ายชื่อเขียนไว้ว่า “ที่ทำการกำนันตำบลหมวกเหล็ก” จะเป็นเพราะความบังเอิญหรือเพราะเหตุประจวบเหมาะใดก็ไม่ทราบได้ เมื่อเวลาผ่านไป ไม่ทราบว่าเป็น “ห” หายไปไหน น่าแปลกใจที่ทั้งสองกรณี มีสาเหตุมาจากแผ่นป้ายเหมือนกัน และทำไมจำเพาะตัวอักษรที่หายต้องเป็น “ห” ดังนั้นผู้คนทั้งหลายตลอดจนทางราชการจึงได้เรียก ... มวกเหล็ก ... ติดปากตามกันตลอดมาจนถึงบัดนี้

ความจริงยังมีตำนานที่มา “มวกเหล็ก” อื่นๆ อีกแต่มีส่วนคล้ายหรือใกล้เคียงกัน เช่น มีคนขุดดินแผ้วถางป่าเพื่อปลูกพืชไร่แล้วพบพระพุทธรูป อาวุธโบราณที่ทำจากโลหะตามป่าและในแหล่งน้ำ เรื่องราวพอแพร่ออกไปชาวบ้านชาวป่าต่างพากันมาขุดค้นหา บางคนโชคดีขุดพบพวกเหรียญโลหะ กำไรข้อมือ หรือแม้แต่พระพุทธรูปขนาดเล็กก็เลยเรียกพื้นที่แถบนี้ว่า “มวกเหล็ก”

ในที่สุดแห่ง ... ตำนานปริศนา ... มวกเหล็กยังคงเป็นมวกเหล็ก ยังเป็นตำนานที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายตายเลย ... เพราะทุกเรื่องราวในโลกนานไปจะเจือจางลงแม้กระทั่งความทรงจำ อย่างไรก็ตามเรื่องราวดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นประสบการณ์ที่ได้รับฟังจากการบอกเล่าและข้อสันนิษฐานของคนรุ่นก่อน แต่ไม่ว่าจะเป็น “มวกเหล็ก” หรือ “หมวกเหล็ก” ต่างก็เป็นตำนานที่ตกทอดกันต่อมาและหวังไว้ว่า คงจะมีผู้คนรุ่นหลังจดจำใส่ใจรำลึกไว้ได้บ้าง เพราะถึงอย่างไร ... มวกเหล็กยังคงต้องเปลี่ยนแปลงต่อไปอยู่ดี

“มวกเหล็ก ในกาลเบื้องต้น ... ถนนจะเหมือนริ้วปลา ผืนป่าเหมือนตาหมากรุก”
นี่คือคำทำนายที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมายาวนานนับศตวรรษ และนับวันคำทำนายนี้
ก็ปรากฏชัดเจนขึ้นทุกขณะ อนาคตข้างหน้าถนนหนทางจะถูกตัดผ่านราวกับริ้วปลา
หรือไม่ ? ผืนป่าใหญ่จะถูกแบ่งเป็นแปลงๆ เหมือนตาหมากรุกหรือไม่ ?
มวกเหล็ก ... ยังจะต้องเปลี่ยนแปลงต่อไป ไม่มีบทสุดท้ายให้เลือกเฟ้น

แผนที่อำเภอฉวางหลัก จังหวัดสระบุรี

อำเภอฉวางเหล็ก มีพื้นที่ 684 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล

จดกำเนิด ... แดนโคนม

ดินแดนอันเป็นแหล่งก่อตั้งฟาร์มโคนมแห่งแรกของประเทศไทย ที่มาของ ... อาชีพพระราชทานการเลี้ยงโคนม

จากตำนานเก่าซึ่งบอกเล่าความเป็นมาในอดีตของดงพญาไฟและกลับกลายมาเป็นดงพญาเย็น ... ป่าใหญ่โบราณที่ชุกช่อนเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ไว้มากมาย ... ณ ที่แห่งหนึ่งใจกลางป่าใหญ่บริเวณที่ราบลุ่มเชิงเขามีหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากผู้คนที่กระจัดกระจายอยู่ในถิ่นแถบนี้ มาหกล้างถางป่าเพาะปลูกพืชไร่อยู่ใกล้ๆ กัน พอได้ฟังพาอาศัยช่วยเหลือกันดูแลและขับไล่สัตว์ป่าที่ชอบเข้ามารบกวนพืชไร่ให้เสียหาย จากเพิงพักหลบแดดฝนชั่วคราวแคว้นแค่นี้ พอนานไปก็ขยายมาย มาปลูกสร้างเป็นกระท่อม กระท่อม และบ้านเรือน ผ่านเดือนผ่านปีในลักษณะนี้ต่อมาอีกไม่นานผู้คนเริ่มทยอยตามกันเข้ามา ผืนป่าถูกเปิดกว้างออกไปจนในที่สุดหมู่บ้านเล็กๆ ดังกล่าวก็เกิดขึ้น เรียกกันว่า บ้านมวกเหล็ก หรือ หมวกเหล็ก ที่ถูกเล่าขานเป็นตำนานปริศนามาถึงทุกวันนี้ แต่ป่าก็คือป่า ... บ้านมวกเหล็กแม้จะเริ่มก่อเกิดแต่สิ่งที่มีมาก่อนคือ ป่าและสัตว์ป่าสารพัดจะชุกชุม การเปลี่ยนนามเป็นวิธีการแก้เคล็ดแก้อาถรรพ์ตามตำรับโบราณ แต่ดงพญาเย็นก็ยังคงเป็นป่าดิบดงที่บอญั่นเอง

รัตนโกสินทร์ปีพุทธศักราช 2433 – 2439 ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้สร้างทางรถไฟหลวงสายแรกของประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปขุดดินพระอุษาราชวังรถไฟสายแรกของสยาม

คือ เส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ ถึง นครราชสีมา ทางรถไฟสายนี้ได้มีการสำรวจเส้นทางไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2431 – 2434 โดยชาวต่างประเทศ และเริ่มวางรางรถไฟสายแรกของสยามช่วงแรกจากพระนคร ถึง ออยุธยา

ครั้นถึงปีพุทธศักราช 2435 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นายช่างไทยและต่างประเทศลงมือสำรวจและวางรางรถไฟต่อไปให้ถึงนครราชสีมา โดยวางรางรถไฟแยกจากอยุธยา ที่บ้านภาชี ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตัดตรงเข้าดงพญาไฟ ผ่านแก่งคอยมวกเหล็ก ปากช่อง ถึงนครราชสีมา มีเรื่องเล่ากันว่า ตลอดแนวทางต้องเปิดป่าผาดง

การวางทางรถไฟสายแรกช่วงที่สองจากอยุธยา – นครราชสีมา สมัยรัชกาลที่ 5

ตัดโค่นต้นไม้ใหญ่ย่อย มาทำหมอนหนุนรองรับรางรถไฟไปตลอดทาง บรรดานายช่างวิศวกร ซึ่งได้สำรวจเส้นทางล่วงหน้าไว้แล้วพบว่า บริเวณป่าบ้านทับกวางเป็นเทือกเขาสูงมีชะง่อนหินใหญ่มหึมา ยื่นชะง่อนโครมเส้นทางอยู่ จึงได้ระบิดภูเขาแถบนี้เป็นเหตุให้หินใหญ่มหึมา ที่ชะง่อนจอมหักครืนถล่มโครมลงมา พร้อมกับหินบริวารน้อยใหญ่หลายสิบตันกลบเส้นทางรถไฟ เรื่องราวล่วงรู้ถึงในหลวงฯ รัชกาลที่ 5 ต้องเสด็จฯ มาแก้ไขปัญหาโดยพระองค์เอง เหตุการณ์ดังกล่าวกลายเป็นตำนานที่มาของ “ผาเสด็จ” นับแต่บัดนั้น

เส้นทางรถไฟหลวงช่วงต่อไปอีกช่วงหนึ่งซึ่งผ่านหมู่บ้านมวกเหล็กไปทาง ด้านตะวันออก บริเวณนี้เป็นลำคลองกว้างสายหนึ่ง ที่จะต้องวางรางรถไฟข้ามไป ด้วยการสร้างสะพานเหล็กใหญ่คร่อมลำคลองที่เรียกกันว่าสะพานดำ

การก่อสร้างสะพานเหล็กข้ามลำคลองเพื่อวางรางรถไฟในถิ่นทุรกันดาร

ช่วงระหว่างอยุธยา – นครราชสีมา สมัยรัชกาลที่ 5

แต่บริเวณริมคลองตรงจุดที่จะต้องสร้างสะพานเหล็กนั้น มีต้นตะเคียนใหญ่ ขนาดห้าหกคนโอบต้นหนึ่งขึ้นขวางเส้นทางอยู่พอดี ตะเคียนยักษ์ต้นนี้ชาวบ้านชาวป่า ที่บ้านมวกเหล็กไม่กล้ากรายเข้าใกล้ เชื่อกันว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รุกขเทวดา นางไม้ สิงสถิตอยู่ ด้วยเป็นไม้ใหญ่มีตำนานบอกเล่ามาหลายชั่วคนถึงปรากฏการณ์ดีร้ายที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

จึงตักเตือนห้ามปรามกำชับไว้ไม่ให้โค่นล้ม ตัดฟันหักกิ่งหรือทำการลบหลู่ใดๆ
เมื่องานสร้างทางรถไฟถึงบริเวณนี้ เพียงแค่การเริ่มต้นตัดฟันเพื่อโค่นตะเคียนยักษ์ก็ยิ่งทำให้
คนงานจำนวนมากบาดเจ็บเป็นไข้ได้ป่วย ประสบเหตุจากสัตว์ร้ายใช้ป่า บางคนล้มตายไป
โดยไม่ทราบสาเหตุในชั่วข้ามคืน จากคำบอกเล่าของคนรุ่นก่อนที่ตกทอดมาเล่าว่า
พวกคนงานที่ระดมกันไปตัดโค่นตะเคียนยักษ์ต้นนี้ จะชิงผ้าสร้างเพิงพักอาศัยนอนอยู่ใกล้ๆ
หุงหาอาหารทำกินกันตรงบริเวณต้นตะเคียน บรรดานายช่างวิศวกรก็กางเต็นท์กางมุ้ง
จุดตะเกียง ก่อกองไฟอยู่ใกล้กัน ตกดึกยามวิกาลมีบางคนเห็นลูกไฟดวงใหญ่ขนาดเท่ากำปั้น
ดวงหนึ่งลอยวนเวียนอยู่ที่ต้นตะเคียนใหญ่ บางครั้งลัดเลาะไปตามเต็นท์เพิงพักพวกตัดไม้
ครั้นรุ่งสาง ผู้คนที่เคยตัดต้นตะเคียนบางคนเจ็บป่วยไม่สบาย บางคนก็กลายเป็นศพไป
โดยไม่ทราบสาเหตุและไม่มีร่องรอยใดๆ ให้สืบเสาะ สร้างความหวาดหวั่นขวัญเสีย
เกิดความหวาดกลัวกันมาก การก่อสร้างทางรถไฟจำต้องหยุดชะงักลง

สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงจึงได้เสด็จฯ มายังบ้านมวกเหล็กด้วยพระองค์เอง ทรงนำ
ดวงตราแผ่นดินกดประทับที่โคนต้นตะเคียนนี้ เชื่อว่า ... ด้วยเดชะพระบารมีและอำนาจของ
องค์พระมหากษัตริย์แห่งสยาม ผู้ครองแผ่นดินพระองค์นี้ ประกอบกับ ดวงตราแผ่นดิน
อันศักดิ์สิทธิ์สูงส่ง ได้สะกดข่มขั้ไล่อำนาจลี้ลับร้ายแรงที่สิงสถิตอยู่ในตะเคียนยักษ์ต้นนี้
ให้สูญสลายไปอย่างสิ้นเชิง ตะเคียนยักษ์ต้นนี้แม้ถูกโค่นล้มทิ้งไว้ในครั้งนั้น ไม่ได้นำออกไป
ปล่อยให้ตากแดดตากฝนจมอยู่ในคลอง ถูกกระแสน้ำสาตซัดกัดเซาะซึ่มแทรกผุกร่อนไปกับ
วันเวลา ไม่มีผู้คนกล้าแตะต้องเข้าใกล้ มายาวนานมากกว่าหนึ่งศตวรรษ

ครั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างทาง ตั้งด่าน ตั้งสถานีรถไฟขึ้นที่บริเวณบ้านมวกเหล็กนี้ จึงมีผู้คนย้ายถิ่นฐานบ้างอพยพมาจากถิ่นอื่นมาสร้างบ้านปลูกเรือนกันด้านหน้าสถานีรถไฟ ไปจนถึงริมห้วยทางด้านตะวันออกของสถานี ยิ่งนานยิ่งเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่และได้ชื่อว่า “บ้านมวกเหล็กนอก” ลำห้วยด้านตะวันออกก็เรียกเป็นลำคลองมวกเหล็ก ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ลำคลองมวกเหล็ก ... เป็นคลองธรรมชาติ เส้นแบ่งเขตแดนมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี กับ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ต้นน้ำสายนี้ไหลมาจากเทือกเขาใหญ่ ในอุทยานแห่งชาติ ทอดยาวคดเคี้ยวราวกับงูใหญ่ บางตอนเป็นโค้งค้งมีน้ำตก น้ำโจนเป็นชั้นๆ ลดหลั่นกันลงมาเป็นระยะ ไกลกันบ้างห่างกันบ้างตลอดลำคลอง กระแสน้ำเชี่ยวใสไหลหลังตลอดมาช้านานตาปี ไม้่น้ำ ไม้พุ่ม และกอเฟิร์นเขียวสดงามสะพรั่ง แต่ก่อนทั้งสองฝั่งคลองเป็นป่ารก ต้นโคก มะเดื่อ ตะเคียน มะค่า ต้นยาง และไม้ใหญ่น้อยรกรกรึม ทั้งเครือเถาวัลย์และไม้เลื้อยขึ้นปกคลุมเป็นป่าริมคลอง ที่อยู่อาศัยของสัตว์ต่างๆ หลากหลายสายพันธุ์ ตั้งแต่นก หนู กระรอก กระแต กระต่าย ไก่ป่า กระเจิง อีเห็น และอื่นๆ รวมทั้งสัตว์เลื้อยคลาน หนอง แมลงอีกหลากหลาย ลำน้ำสายนี้เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก ไม่ทราบว่ามีชื่อเสียงชีวิต ทั้งคน สัตว์ และพืช ในดินแดนแถบนี้มานาน้อยยาวนานเท่าไร ?

ลำคลองมวกเหล็ก เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งในการก่อกำเนิดฟาร์มโคนมแห่งแรกของประเทศไทย ในเวลาต่อมา

เมื่อมีผู้คนเข้ามาหนาตามากขึ้น ตามความเจริญเติบโตของท้องถิ่น ฐานะความเป็นอยู่ของผู้คนภายในหมู่บ้านดีกว่าสมัยก่อน จึงเกิดมีโจรผู้ร้ายปล้นชิงทรัพย์สินตามมา ยิ่งกว่านั้นจากการที่พื้นที่รอบนอกหมู่บ้านเป็นป่าดงพญาเย็นอันกว้างใหญ่เชื่อมต่อกันหลายหัวเมือง โจรผู้ร้ายจากแหล่งอื่นจึงใช้ป่าใหญ่เป็นที่หลบหนีซุกซ่อน เมื่อทางการปราบปรามตามล้างตามล่าข้ามเขตข้ามแดนเข้ามา เหล่าโจรผู้ร้ายเสียปล้นทั้งหลายก็มักจะหลบหนีลี้ภัยจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองไปเก็บซ่อนตัวอยู่ในป่าเขาลึก ซึ่งเป็นหุบเขายาวเหยียดซับซ้อน มีเทือกยาวไปไกลจนถึงเขาใหญ่ แหล่งที่โจรผู้ร้ายหนีไปหลบซ่อนตัวแล้วซ่องสุมเป็นรังโจรอยู่นั้นยังเป็นอาณาเขตของบ้านมวกเหล็ก อยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในปัจจุบัน บริเวณนี้แหละคือ “บ้านมวกเหล็กใน” คำว่า “ใน” มีผู้สันนิษฐานถึงความเป็นมาไว้ว่าหมายถึง “ในป่า” นั่นเอง

ปี พ.ศ. 2500 ... ล่วงถึงถึงพุทธกาล รัฐบาลไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา โดยองค์การบริหารวิเทศกิจแห่งสหรัฐฯ “ยูซอม” [USOM : UNITED STATES OPERATIONS MISSION] ในการสร้างถนนมิตรภาพไทย – อเมริกัน ขึ้น ซึ่งความจริงแล้วประเทศอเมริกา ก็หวังผลประโยชน์จากการสร้างถนนสายนี้เช่นกัน เพราะมีผลทางเศรษฐกิจ การเมืองและการทหาร สามารถใช้เป็นเส้นทางสู่ใจ และ เป็นแนวป้องกันการคุกคามจากประเทศอื่นได้ เนื่องจากเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ เล่ากันว่า “สงครามโลกที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทยนี้แหละเป็นสาเหตุของการสร้างถนนมิตรภาพ จากคำบอกเล่าของพรานผู้เฒ่าท่านหนึ่งเล่าว่า เดิมทีพื้นที่แถบนี้ก็เป็นป่าเป็นดงหนาที่บ สัตว์ป่าเต็มไปหมด นก หนู ทั้งกระรอก กระเจิง กระต่าย หมูป่า ไปจนถึงแก้ง กวาง แต่เดิมแนวถนนมิตรภาพเป็นเพียงทางเดินเท้าเล็กๆ สายหนึ่งทอดถึงคลองมวกเหล็ก สมัยก่อนคลองตรงนี้กว้างและน้ำลึก มีตะเข็บต้นไหญ่มากขึ้นอยู่ริมคลอง ตะเข็บต้นนี้เขี่ยนกจนคนกลัวกันมาก ไม่กล้าไปตัดไปฟันหรือหักกิ่ง เพราะจะมีเหตุเป็นไป ต่างๆ นาๆ ฟากคลองฝั่งโน้นเป็นแหล่งที่สัตว์ป่าลงมากินน้ำกันเป็นประจำ มีแต่รอยเท้าเประเป็นเทือกเต็มไปหมด ตอนที่หลวงท่านมาสร้างสะพานขาว พวกจีนไหหลำที่เป็นคนงานรับจ้างมาออกอุบายเผาต้นตะเข็บยักษ์โค่นลงได้ ไม่อย่างนั้นก็สร้างสะพานขาวไม่ได้ ต้นตะเข็บขวางทางอยู่ อุบายที่พวกคนงานจีนไหหลำคิดกัน คือ ทำที่เป็นว่ามาก่อกองไฟใกล้ต้นตะเข็บ หุงหากินกันตามปกติไม่มีเจตนาร้ายอะไร แล้วแกล้งทำน้ำมันหกลใส่กองไฟ พอไฟลุกพริบขึ้นก็วิ่งกันจ่าละหวัน ร้องตะโกนล้งเล้งว่า ไฟไหม้ ! ไฟไหม้ !! เอาน้ำมาดับเร็วๆ ไฟไหม้ ! เอาน้ำมาดับเร็วๆ แต่แทนที่จะเอาน้ำมาดับไฟกลับช่วยกันเอาน้ำมันเชื้อเพลิงระดมสาดเข้าไปที่โคนต้นตะเข็บ ตามที่ตกลงนัดแนะกันไว้ เผาต้นตะเข็บใหญ่ลุกโผลงข้ามวันข้ามคืน ในที่สุดตะเข็บใหญ่ก็ล้มครืนลง การสร้างสะพานขาวข้ามคลองมวกเหล็กจึงสำเร็จลุล่วงลงได้”

ถนนมิตรภาพเริ่มการก่อสร้างเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และ เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ร่วมกันทำพิธีเปิด ใช้เวลาในการก่อสร้างปีเศษ มีความยาวประมาณ 150 กิโลเมตร จากสระบุรี มวกเหล็ก – ปากช่อง – นครราชสีมา จุดเริ่มต้นถนนสายนี้อยู่ทางแยกถนนพหลโยธินกลางเมืองสระบุรี แต่เดิมเคยมีอนุสรณ์เป็นแท่นคอนกรีตใหญ่สูงท่วมหัว ตั้งตระหง่านอยู่ข้างทางแยก ลักษณะห้าเหลี่ยม ด้านบนเป็นรูปทรงหน้าจั่ว ศิลปะไทยประยุกต์ พื้นด้านหน้าเป็นรูปพญาคูขี้หอมเด่น ต่ำลงมาเป็นอักษรตัวหนาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ข้อความว่า

ถนนมิตรภาพ
FRIEND SHIP HIGH WAY

มีเครื่องหมายแสดงความร่วมมือเป็นรูปโล่แบบหกรบโบราณ มีรูปธงชาติไทย – อเมริกัน และมีมือสองข้างสัมผัสกันในลักษณะ SHAKE HANDS บอกถึงความเป็นมิตร และความร่วมมือของทั้งสองประเทศ ประเทศไทยในขณะนั้นมีนายกรัฐมนตรี คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม (แปลก ชีตตะสังคะ)

จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี กับเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา
หน้าหลักจารึกถนอมมิตรภาพ ในวันทำพิธี เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2500

การตัดผ่านของถนนมิตรภาพช่วงปี 2500 – 2501 ได้สร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองขึ้นหลายอย่าง แต่ได้ลบนามของ “ดงพญาไฟ” หายไปจากความทรงจำของผู้คนอย่างแท้จริง ดงพญาไฟกลายเป็นเงาจางๆ ของอะไรบางอย่างแทบไม่มีใครรู้จัก ส่วนดงพญาเย็นกลับถูกตัดแยกแตกออกไปเป็นอำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน คำทำนายเก่าก่อนของคนโบราณรุ่นปู่รุ่นทวดปรากฏผลไม่ผิดพลาด ... ถนนจะเหมือนรีวปลา ผืนป่าเหมือนตาหมากรุก ... หมู่บ้านมวกเหล็กขยายใหญ่ขึ้นเป็นตำบล จากอิทธิพลของถนนที่ตัดผ่าน ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์บางอย่างตามมา ถนนมิตรภาพสายนี้เป็นเหตุผลหนึ่ง ของการก่อกำเนิดฟาร์มโคนมไทย – เดนมาร์ก ในเวลาต่อมา

มวกเหล็ก ... ในเวลานั้นถูกยกระดับขึ้นมากลายเป็น “ตำบลมวกเหล็ก” หนึ่งในสิบห้าตำบลใหญ่ของอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไปแล้ว และเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปทั้งใกล้ไกล เพราะมีน้ำตกที่สวยงาม คือ น้ำตกมวกเหล็ก หรือ สวนรุกขชาติมวกเหล็กซึ่งเป็นพื้นที่ของกรมป่าไม้ แต่ถึงอย่างไรก็ยังเป็นพื้นที่ปลายแดนอยู่นั่นเอง

การคมนาคมไปมาหาสู่กันในพื้นที่และตำบลใกล้เคียงยังคงเต็มไปด้วยความลำบาก ด้วยเหตุที่ถนนหนทางมีจำกัด ถึงแม้ว่าถนนมิตรภาพจะถูกสร้างขึ้นมาแล้วก็ตาม แต่เส้นทางอื่นๆ ยังคงเป็นถนนลูกรัง ทางเกวียน และหนทางที่สัตว์ป่าเคยใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาที่เราเรียกกันว่า ด่านสัตว์

ตำบลมวกเหล็กมีพื้นที่ประมาณ 684 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี และ อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากช่อง และ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
มวกเหล็ก ... เป็นเขตรอบนอกห่างไกลจากตัวจังหวัด ดังได้กล่าวมาแล้วว่า “ปลายแดน” หรือจะเรียกว่าชายแดนก็ได้ มวกเหล็กจึงยังคงเป็นเสมือนบ้านป่าห่างไกล และการที่เป็นเสียส่วนหนึ่งของดงพญาเย็นหรือดงพญาไฟในอดีต จึงไม่น่าแปลกใจที่ยังมีไข้ป่าและสัตว์ป่าชุกชุม เนื่องจากสภาพยังคงเป็นป่าเป็นดงอยู่นั่นเอง ป่าไม้ต้นไม้อุดมสมบูรณ์แน่นหนา ทั้งป่าหญ้า ป่าละเมาะ ป่าโปร่ง ดงดิบ ที่ราบ เนินดิน และป่าหินสลับกัน ประกอบกับมีแนวเขากางก้นอยู่โดยรอบเป็นรอยต่อเชื่อมโยงยาวไกลถึงป่าสูงอันเป็นอุทยานแห่งชาติ “เขาใหญ่” ... ดงพญาไฟ ... เทือกเขาแห่งตำนานในอดีต